

Раздел III

Освобождаване от облагане на отделни видове социални разходи в натура по ЗКПО

Според § 1, т. 34 от ДР на ЗКПО „Социални разходи, предоставени в натура“ са отчетените като разходи социални придобивки по чл. 294 от Кодекса на труда и предоставени по реда и начина, определени от чл. 293 от Кодекса на труда или от ръководството на предприятието. Социалните придобивки трябва да са достъпни за всички работници и служители и за лицата, наети по договор за управление и контрол. Не е налице предоставяне на социални разходи в натура, когато между работодателя или възложителя и лицата по изречение второ са налице парични взаимоотношения под каквато и да е форма по отношение на получените социални придобивки.

ВАЖНО! На основание чл. 204, във връзка с § 1, т. 34 от ДР на ЗКПО, се извеждат следните критерии, които трябва да бъдат изпълнени **кумулятивно**, за да може определени разходи да се квалифицират като социални и да се обложат с данък върху разходите, а именно:

- предоставени са в натура;
- документално са обосновани;
- предоставени са на работници и служители, и на лица, наети по договори за управление и контрол;
- социални придобивки по чл. 294 от КТ;
- предоставени са по ред и начин, определени с чл. 293 от КТ (предоставени са с решение на общото събрание на работниците и служителите) или от ръководството на предприятието;

- достъпни са за всички работници и служители, и за лицата, наети по договор за управление и контрол. Това означава, че всички работници и служители могат да се възползват от социалните придобивки, предоставени от работодателя;
- отчетени са като разходи.

Социалните разходи, които не са предоставени в натура, а под формата на пари на работниците и служителите или на лицата, наети по договори за управление, не са обект на облагане по реда на ЗКПО. Тези суми се квалифицират като доход на физическите лица (получатели) и се облагат при условията и по реда на действащия ЗДДФЛ.

Принципно социалните разходи в натура подлежат на облагане с данък върху разходите по реда на чл. 204, т. 2 от ЗКПО. Законодателят обаче при определени случаи и в изпълнение на изрично изброени условия е въвел специфично облекчение чрез освобождаването им от дължим еднократен данък. От 01.01.2013 г. и за 2014 г. данъчното разчитане по Част четвърта от ЗКПО е на годишна база и еднократно (едновременно) с подаването на годишната данъчна декларация.

Такова данъчно облекчение е налице в **ТРИ практически хипотези:**

1. Социалните разходи за вноски и премии за допълнителното социално осигуряване и застраховки „Живот“;
2. Социалните разходи за ваучери за храна;
3. Социалните разходи за транспорт на работници и служители и лицата, наети по договор за управление и контрол.

Лица, ползващи облекчението в трите му разновидности според ЗКПО⁶:

- Член 207, ал. 2 от ЗКПО регламентира, че данъчно задължени лица за данъка върху социалните разходи, предоставени в натура, са **всички работодатели, както и всички възложители по договори за управление и контрол.** Следо-

⁶ Тоест – тези лица са правоимащи при прилагането на нормите, пояснени в Раздели III.1.; III.2. и III.3.

вателно, при изпълнение на законовите изисквания на чл. 208 от ЗКПО, всички тези лица могат да се ползват от данъчното облекчение;

- Всички лица – работодатели и/или възложители по договори за управление и контрол, извършващи социални разходи и тези разходи са предоставени в натура на работниците и служителите и на лицата, наети по договори за управление и контрол, са данъчно задължени лица, ползващи облекчението за данъка върху социалните разходи, включително – вноски и премии за допълнителното социално осигуряване и застраховки „Живот“;

- Всички работодатели и/или възложители по договори за управление и контрол са данъчно задължени лица, ползващи облекченията за данък върху социалните разходи, **независимо от следните обстоятелства:**

- осъществяват или не осъществяват стопанска/търговска дейност към момента на извършване на тези разходи;

- вида на данъка, с който подлежат на облагане – корпоративен данък или данък, алтернативен на корпоративния, за реализираните от тях печалби, приходи и/или дейности.

III.1. Освобождаване от облагане на социалните разходи за вноски и премии за допълнителното социално осигуряване и застраховки „Живот“

Законова регламентация: Облекчението намира нормативна опора в текста на чл. 208 от ЗКПО.

Цел и мотиви на облекчението: Стимулиране на социални функции, които ако бъдат финансирани от работодател и/или възложител, на последния ще бъдат изцяло данъчно признати разходите, без за тях да се предприема/изисква облагане с еднократен данък.

Условия и предпоставки за ползване на облекчението: Не се облагат с данък социалните разходи за вноски и премии за допълнителното социално осигуряване и застраховки „Живот“:

- в размер до 60 лв. месечно за всяко наето лице, и

само когато и ако

- данъчно задължените лица по ЗКПО нямат подлежащи на принудително изпълнение публични задължения към момента на извършване на разходите.

За да бъдат коректно приложени правилата на чл. 208 от ЗКПО, регламентиращ освобождаване от облагане, е задължително да бъдат съобразени съответните дефиниции в действащото данъчно законодателство.

По смисъла на § 1, т. 53 от ДР на ЗКПО, във връзка с § 1, т. 12 от ДР на ЗДДФЛ, *„допълнително доброволно осигуряване“* е осигуряването по Част втора, дялове трети и четвърти от Кодекса за социално осигуряване, както и доброволното осигуряване, осъществявано съгласно законодателството на държава – членка на Европейския съюз, или на друга държава – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, от институция, която извършва дейности, пряко свързани с пенсионното осигуряване или с осигуряването за професионална квалификация и безработица.

Съгласно § 1, т. 54 от ДР на ЗКПО, във връзка с § 1, т. 13 от ДР на ЗДДФЛ, *„доброволно здравно осигуряване“* е осигуряването по Глава трета от Закона за здравното осигуряване, както и дейността по доброволно здравно застраховане, осъществявана съгласно законодателството на държава – членка на Европейския съюз, или на друга държава – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, от институция, която извършва дейност по доброволно (допълнително) здравно застраховане.

Според § 1, т. 55 от ДР на ЗКПО, във връзка с § 1, т. 14 от ДР на ЗДДФЛ, *„Застраховки „Живот“* са видовете застраховки по раздел I, т. 1 и 3 от Приложение № 1 към Кодекса за застраховането, сключвани от застрахователи, лицензирани съгласно Кодекса за застраховането, или от застрахователи със седалище в държава – членка на Европейския съюз, или в друга държава – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, извършващи дейност при условията на правото на установяване или на свободата на предоставяне на услуги.

Данъчна практика по прилагане на ЗКПО в частта на данъчното облекчение по чл. 208 от ЗКПО

Прилагане на изискванията на чл. 208 от ЗКПО, когато данъчно задълженото лице желае да ползва ЕДНОВРЕМЕННО и други данъчни облекчения, например – социални разходи, предоставени под формата на ваучери за храна

ПРИМЕР: За 2013 г. гружество „ЗАРА“ ООД предоставя месечно на всички свои работници и служители (включително на лица, наети по договор за управление и контрол) **едновременно:**

- вноски за застраховки „Живот“ на стойност 60 лв. месечно за всяко лице, посочени в чл. 204, т. 2, б. „а“ от ЗКПО и

- ваучери за храна в размер на 60 лв. месечно за всяко лице, посочени в чл. 204, т. 2, б. „б“ от същия закон.

ВЪПРОС: Предвид факта, че и двете облекчения попадат в обхвата на чл. 204, т. 2 от ЗКПО, следва ли се ограничение (редукция) на общия размер от 120 лв. месечно за всяко наето лице или при спазване на поставените изисквания, относими за всеки отделен социален разход, предоставен в натура, „ЗАРА“ ООД може да счита, че всички посочени социални придобивки за 2013 г. са освободени от облагане по Част четвърта от ЗКПО, съответно – за застраховките „Живот“ въз основа на чл. 208 от ЗКПО, а за ваучерите за храна – на основание чл. 209 от този закон?

ОТГОВОР: Регламентът за данъчното третиране на разходите по чл. 204, т. 2, букви „а“ и „б“ от ЗКПО се съдържа изцяло в Част четвърта „Данък върху разходите“ – от чл. 204 до чл. 217. В тази част от закона са подробно уредени всички приложими механизми за данъчно третиране, включително – видовете разходи, подлежащи на регулиране; условията, при кумулативното изпълнение на които се допуска прилагане на данъчните облекчения; начинът за формиране на данъчните основи (от 2013 г. базата става годишна) за всеки вид разход; размерът на данъка; срокът за внасяне (от 2013 г. данъкът

върху разходите подлежи на внасяне до 31 март), деклариране и всички други относими по този обект на корпоративното облагане изисквания.

За 2013 г. както в тази част от закона, така и в другите му части, не е разписан специален критерий и не е регламентирано условие, което да ограничава и/или редуцира ползването на данъчните облекчения за освобождаване от данък върху разходите (както по отделни видове, така и при едновременното им извършване, какъвто е конкретният случай при „ЗАРА“ ООД). Следователно, работодателят при наличие на финансова възможност няма нормативна пречка да предоставя едновременно ваучери за храна и застраховки „Живот“. В този смисъл и ограничението при ползване на всяко едно от данъчните облекчения (освобождаване от облагане с данък върху разходите), дадени от закона, не е поставено в зависимост от броя им и/или максимално допустим размер⁷, а е свързано само със спазването и изпълнението на поставените задължителни изисквания.

Предвид всичко изложено дотук, при липсата на текст в корпоративния закон, който да ограничава ползването на анализираните облекчения относно едновременното предоставяне на социални придобивки под формата на застраховки „Живот“ и на ваучери за храна и **при условие, че „ЗАРА“ ООД изпълнява всички посочени в ЗКПО конкретни изисквания, то следва, че дружеството може да ползва едновременно и двете облекчения по чл. 208 и чл. 209 от цитирания закон.** В подкрепа на това становище е и административната практика на НАП по идентичен въпрос, поместена в *писто-разяснение с изх. № 20-15-25 от 18.01.2013 г. относно данъчно третиране на разходите за ваучери за храна и застраховки „Живот“ на работниците и служителите (вж. диска).*

⁷ Подобен подход за лимитиране е налице например в чл. 31, ал. 5 от ЗКПО, където се постановява, че общият размер на разходите за дарения, признати за данъчни цели за годината, не може да превишава 65 на сто от счетоводната печалба.

Актуална административна практика на Министерството на финансите по прилагане на чл. 204, т. 2, б. „а“ от ЗКПО, във връзка с данъчното облекчение по чл. 19 от ЗДДФЛ и след промените в Закона за здравното осигуряване и Кодекса за застраховането

В сила от 07.05.2012 г. (ДВ, бр. 60 от 2012 г.), са извършени промени в Закона за здравното осигуряване (ЗЗО), в Кодекса за застраховането (КЗ), както и в Закона за Комисията за финансов надзор по отношение на **вноските за доброволно здравно осигуряване**. С тези промени доброволното здравно осигуряване, прилагано в България, попада в обхвата на т. 1 и 2 от раздел II, буква А от Приложение № 1 към КЗ и тази дейност може да бъде извършвана единствено от лицензирани застрахователни дружества. В сила от 07.08.2012 г., заварените здравноосигурителни дружества трябва да приведат дейността си в съответствие с Кодекса за застраховането, за което е даден преходен период от една година, тоест – **до 07.08.2013 г.** По този ред договорите за доброволно здравно осигуряване, които са в сила към 07.08.2012 г., запазват действието си до изтичане на срока, за който са сключени, но **не по-късно от 07.08.2013 г.**

Към 07.08.2013 г. масово бяха анексирани договорите за доброволно здравно осигуряване, като в изпълнение на новата редакция на чл. 83 от ЗЗО доброволното здравно осигуряване вече се извършва въз основа на **договори по медуцинска застраховка** по смисъла на чл. 222а от КЗ.

ВНИМАНИЕ! Чл. 204, т. 2, б. „а“ от ЗКПО, във връзка с чл. 208, както и чл. 19 от ЗДДФЛ, боравят единствено с понятието *„доброволно здравно осигуряване“*, а **не** с *„доброволно здравно застраховане“*. От друга страна, единствените застраховки, посочени в облекчените режими на ЗКПО и на ЗДДФЛ, са застраховките „Живот“, но **не** и „здравни застраховки“ (които пък са задължителни от 07.08.2013 г. при преминаване на здравното осигуряване към застрахователната дейност по реда на ЗЗО и КЗ).

ВЪПРОС: Предвид формалните терминологични разминавания, посочени по-горе, както и липсата на промяна от 01.01.2013 г. в обхвата на облекчението по двата данъчни закона, **може ли и след 07.08.2013 г. да продължи да се прилага по досегашния ред действащата данъчна нормативна база (като данъчно облекчение) по чл. 208 от ЗКПО, при условие, че данъчните облекчения не следва да бъдат тълкувани разширително?**

ОТГОВОР: Към настоящия момент е изразено писмено *Становище с изх. № 26-00-1453 от 11.12.2012 г. на МФ, Дирекция „Данъчна политика“ (вж. гиска)*, от което е видно, че:

„Условие да се ползва облекчението за вноските при доброволно здравно осигуряване е доброволното здравно осигуряване да се осъществява въз основа на договор за медицинска застраховка по чл. 222а от КЗ (чл. 82, ал. 1 от ЗЗО). Договорите за медицинска застраховка се сключват между застрахователите и застрахованите лица. Съобразно чл. 83, ал. 1: „Дейност по доброволно здравно осигуряване може да осъществяват застрахователните акционерни дружества, лицензирани по видовете застраховки по т. 2 или по т. 1 и 2 от раздел II, буква „А“ от Приложение № 1 от КЗ“.

Застраховки по т. 1 и 2 от раздел II, буква „А“ на Приложение № 1 от КЗ, са:

- злополука (включително производствени злополуки и професионални заболявания);
- заболяване.

Не са доброволно здравно осигуряване договорите за медицинска застраховка, сключени по повод на пътувания извън територията на Република България. Не се смята за доброволно здравно осигуряване и дейността на изпълнители на медицинска помощ по договори с физически и юридически лица за извършване на медицински услуги, когато те са с определен вид, обем и цени (чл. 82, ал. 2 и ал. 3 от ЗЗО).

В заключение, доколкото са изпълнени всички изисквания по отношение на същността, принципите и средствата, чрез които се осъществява доброволното здравно осигуряване съгласно действащите ЗЗО и КЗ и при спазване на условията